

Nr 829

Av herr Hamrin i Jönköping, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 108, angående ny organisation av totalförsvarets högsta ledning m. m.

I proposition nr 108 har Kungl. Maj:t framlagt förslag om vissa ändringar inom totalförsvarets högsta och centrala ledning i syfte framför allt att få till stånd en bättre samordning. En utgångspunkt för förslagen är att inom regeringen försvarsministern under fredstid skall vara närmast ansvarig för samordningen av totalförsvarsfrågorna. Ärenden inom alla departement som berör totalförsvaret föreslås skola handläggas i gemensam beredning med försvarsministern, vilken härvid skall ha att närmast svara för att de av regeringen fastställda riktlinjerna för totalförsvarets inriktning och utveckling följes samt att en från dessa synpunkter såvitt möjligt riktig avvägning sker av insatser och resurser mellan totalförsvarets olika grenar. Frågor rörande den administrativa beredskapen föreslås dock liksom hittills inom regeringen handläggas av ett konsultativt statsråd. För beredning inom Kungl. Maj:ts kansli av ärenden angående samordning av totalförsvarsverksamheten inklusive den administrativa beredskapen föreslås att en särskild samordningsavdelning organiseras. Denna avdelning föreslås i fred lyda under försvarsministern.

Vid krigsfara och i krig förutsättes att ledningen av krigsförberedelsearbetet och krigsansträngningarna i första hand skall utövas av statsministern. Den särskilda samordningsavdelningen föreslås härvid skola ställas till statsministerns omedelbara förfogande.

Kungl. Maj:t grundar propositionen i ovan angivet hänseende på ett förslag av 1960 års försvarsledningsutredning. Utredningen var emellertid icke enig i fråga om hur inplaceringen inom regeringen av samordningsavdelningen borde ske under fred. I ett särskilt yttrande fogat till utredningens betänkande framhöll en av utredningens ledamöter samt dess militära sakkunnige och expert att enligt deras mening samordningsavdelningen icke borde placeras i försvarsdepartementet utan redan i fred ställas direkt under statsministern. I fråga om den omedelbara ledningen av samordningsorganet ansåg undertecknarna av det särskilda yttrandet att denna borde anförtros åt en högt kvalificerad ämbetsman, förslagsvis benämnd statssekreterare för totalförsvarsfrågor. Denne borde ersätta den av utredningen föreslagna avdelningschefen.

Innan en granskning sker av här anförda skiljaktiga meningar om led-

ningen i fred av totalförvarsärendena inom Kungl. Maj:ts kansli, bör det påpekas att enighet råder såväl inom utredningen som hos samtliga remissmyndigheter som yttrat sig i denna fråga om det angelägna i att organisatoriska förutsättningar skapas för en bättre samordning av de fredsmässiga totalförvarsuppgifterna samt att detta bäst sker genom att ett särskilt organ får dessa uppgifter sig ålagda.

En granskning av remissmyndigheternas yttranden ger vid handen att en stor majoritet av dem som uttalat mening i denna fråga förordar att uppgiften att inom regeringen samordna totalförvarsverksamheten bör ankomma på statsministern, personligen eller med biträde av ett konsultativt statsråd. Bland dessa remissinstanser befinner sig det stora flertalet av de länsstyrelser som yttrat sig i frågan, överbefälhavaren, överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap samt Svenska arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen. De skäl som remissmyndigheterna anfört sammanfaller i allt väsentligt med dem som undertecknarna av det särskilda yttrandet grundat sitt ståndpunktstagande på.

Dessa skäl är:

1. Inom totalförsvaret är en av de bärande principerna att den myndighet som i krig har sig ålagt att leda viss verksamhet även skall svara för verksamhetens omställning för krig och leda verksamheten under fred. Denna princip om största möjliga överensstämmelse mellan freds- och krigsorganisation bör även gälla inom Kungl. Maj:ts kansli. En omorganisation i det ytterst känsliga läge som en omställning från freds- till krigsförhållanden innebär måste medföra en allvarlig svaghet, som icke kan godtagas.

2. Ett krig skulle ställa stora krav på insikter om den komplicerade funktionen av ett totalförsvaret. För landets förnämste politiske företrädare — statsministern — torde det vara nödvändigt att redan i fred kontinuerligt vara i nära kontakt med totalförvarsproblemen. Statsministern blir på så sätt förberedd att i händelse av att läget skärps och ett krig skulle komma — vilket kan ske snabbt och endast efter ringa förvarning — leda totalförvarsverksamheten.

3. Det måste medföra svårigheter om samordningsuppgiften åläggs försvarsministern, som härvid kommer att inta en besvärlig dubbelställning såsom främste företrädare för en gren av totalförsvaret och samtidigt ansvarig för denna grens samordning med övriga grenar av totalförsvaret. Denna svårighet kan undvikas om ärenden rörande samordning kan handläggas av en särskild person under statsministern och stödd på dennes auktoritet och objektivitet.

Här redovisade synpunkter på ledningen av totalförvarsfrågorna inom Kungl. Maj:ts kansli understryker vikten av att statsministern redan i fred såsom en uppgift av särskild betydelse personligen påtager sig ansvaret för ledningen i såväl fred som krig av vårt totalförsvaret. Detta skulle

även på ett värdefullt sätt markera att statsmakterna betraktar totalförsvaret som en central regeringsuppgift. Därigenom kan dettas fredsbevarande verkan ökas. Samordningsorganet bör därför ställas till statsministerns förfogande.

Beträffande den omedelbara ledningen av samordningsorganet har undertecknarna av det särskilda yttrandet till försvarsberedningsutredningens betänkande förordat att denna skall utövas av en statssekreterare för totalförsvarsfrågor.

Några remissinstanser, bland dem överbefälhavaren, civilbefälhavaren i femte civilområdet och länsstyrelsen i Malmöhus län, har emellertid påpekat att totalförsvarsfrågorna är så viktiga att de bör under statsministern handläggas av ett konsultativt statsråd, som får ägna huvuddelen av sin tid åt denna uppgift, samtidigt som statsministern hålles fortlöpande informerad så att han direkt kan ingripa när så erfordras vid större avgöranden men icke behöver befatta sig med det löpande detaljarbetet.

Övervägande skäl synes tala för denna uppfattning. Lösningen med ett konsultativt statsråd som totalförsvarsminister under statsministern hindrar naturligtvis icke, att de frågor av juridisk och liknande art, som sammanhänger med den s. k. administrativa beredskapen, kan handläggas av ett annat konsultativt statsråd än den under statsministern ställde totalförsvarsministern, såvida det skulle anses lämpligt, vilket mycket väl kan bli fallet, att till den senare posten utse person utan juridisk skolning.

Med hänvisning till ovanstående hemställas därför,

att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 108 måtte uttala

att det bör ankomma på statsministern att i såväl fred som krig leda totalförsvarsverksamheten och

att ett konsultativt statsråd skall utöva chefskapet för samordningsavdelningen.

Stockholm den 10 april 1962

Yngve Hamrin
